

Kurzusleírás (tematika)

Kurzus neve: A fejlődés pszichológiája és szociológiája/1 – Nevelésszociológiai modul				
A kurzus oktatója/i, elérhetősége(i): Bényei Judit, benyeij@mome.hu + 36203902170				
Kód: M-TK-106-1	Tantervi hely: TVMA	Javasolt félév: 1.	Kredit: a két modul együtt 5 kredit	Tanóraszám: 24 Egyéni hallgatói munkaóra: 51
Kapcsolt kódok:	Típus: előadás és kollaboratív tananyagfeldolgo zás	Szab.vál-ként felvehető-e? -	Szab.vál. esetén sajátos előfeltételek:	
A kurzus kapcsolatai (előfeltételek, párhuzamosságok): Az M-TK-106-2 kódú kurzussal együtt kell felvenni.				
A kurzus célja és alapelvei: A tantárgy célja, hogy megismertesse a hallgatókat a nevelés társadalmi-gazdasági összefüggéseivel. A hallgató a kurzus során megismeri a következőket: Az iskola, mint szervezet, az iskolarendszer és az oktatás társadalmi meghatározottsága. A kultúra-érzékeny iskola jellemzői; pluralizmus és szakmai autonómia. Az iskola feladatai és lehetőségei az esélyegyenlőtlenség csökkentésében és a társadalmi kohézió fejlesztésében. A hallgató képessé válik az iskola világának társadalmi-gazdasági-politikai térben elhelyezkedése értelmezésére. Nyitott lesz a pedagógiai kérdések társadalmi-gazdasági összefüggéseinek feltárására. A pedagógiai szituációkat ezek alapján társadalmi kontextusba ágyazva felelősen és autonóm módon kezeli.				
Tanulási eredmények (fejlesztendő szakmai és általános kompetenciák): Tudás: Érti a demokratikus társadalmak legfontosabb nevelési céljait és elfogadott pedagógiai értékeit. Érti az emberi környezet és a design társadalmi, történelmi, szociális beágyazottságát. Érti a társadalmi és gazdasági lehetőségek és technikai adottságok szerepét a környezetalakításban és -használatban. Tisztában van a tanári szerep különböző dimenzióival, saját személyes motivációival és a hivatás gyakorlása során felmerülő társadalmi szerepelvárásokkal és fellépő szerepkonfliktusokkal. Érti az iskola, mint szervezet, az oktatás társadalmi-gazdasági összefüggéseit, az iskolarendszer és az oktatás társadalmi meghatározottságának lényegét. Érti az iskola feladatait és lehetőségeit az esélyegyenlőtlenség csökkentésében és a társadalmi kohézió fejlesztésében. Átfogó ismeretei vannak a magyar közoktatás jelenlegi intézményrendszerével, az iskolarendszer fejlődésével, szabályozásának rendjével és működésének jogi kereteivel kapcsolatban. Tisztában van a család és az iskola kapcsolatának jelentőségével. Átfogó ismeretekkel rendelkezik a tanulás hatékonyságát, az iskolai teljesítményeket meghatározó kognitív, affektív és szociális tényezőkről. Tisztában van a sajátos nevelési igény jelentésével.				
Képesség:				

Elemzési helyzetekben használja az oktatás társadalmi-gazdasági szerepével kapcsolatos tudományos eredményeket.

Az oktatás környezetét alapvetően meghatározó aktuális jogszabályrészleteket önállóan elemez.

Elemzési helyzetekben értelmezi és interpretálja a hátrányos társadalmi helyzetből, a kisebbségi létből fakadó nehézségek és az iskolai kudarc közötti általános összefüggéseket.

A tanítás-tanulás folyamatában az életkori sajátosságoknak megfelelően interpretálja, magyarázza a tudatos környezetalakítás és -felhasználás jelentőségét.

Attitűd:

Pedagógiai gyakorlata során hitelesen közvetíti a demokratikus társadalmak mindenki által elfogadható közös értékeit.

Miután érti a sajátos nevelési igény fogalmát, a speciális nevelési szükségletek okait, nyitottan fordul a befogadó pedagógia elvei felé.

Tanártársaival szemben nyitott és együttműködő: kiaknázza a tantárgyközi tanítási lehetőségeket, mind a társművészetek, mind a nem jellemzően művészeti tárgyak oktatásában.

Felismeri az előítéleten és a sztereotípiákon alapuló gondolkodás megnyilvánulásait, és azokat szakszerűen kezeli az iskolában és azon kívül is.

Figyelembe veszi a tanulók egyéni sajátosságait, tiszteletben tartja a tanulók személyiségét, a családok nevelési szokásait és törekvéseit, támaszkodik az ezekben fellelhető értékekre.

Érti az intézményes oktatás keretein kívül eső egyéb nevelési-fejlesztési funkciókat betöltő szervezetek, intézmények, közösségek (pl. múzeum), szerepét.

Érzékeny a hátrányos társadalmi helyzetből, a szegénységből, az előítéletektől övezett kisebbségi létből fakadó nehézségekre.

Ismeri és érti a vizuális nevelés és a környezeti nevelés kapcsolatát.

A vizuális nevelés lehetőségein keresztül tudatosan képviseli a fenntarthatóság elvét.

Adott fejlesztési célokat figyelembe véve tudatosan törekszik a különböző adottságokkal, képességekkel és előzetes tudással rendelkező tanulók sajátosságainak megfelelő módszerek megválasztására, és alkalmazására.

A tanítás-tanulás eredményessége érdekében folyamatosan reflektálja tevékenységét, és törekszik a folyamat újraértelmezésére és továbbfejlesztésére.- Különböző pedagógiai helyzetekben törekszik az iskolai szereplőkkel való (pl. kollégákkal, tanulókkal, szülőkkel) konstruktív együttműködésre.

Autonómia és felelősségvállalás:

Saját érdeklődésének megfelelően speciális pedagógiai témák között választ.

Saját érdeklődésének megfelelően speciális elméleti témákkal kapcsolatban önálló véleményt alkot.

A tanári önreflexió gyakorlását felhasználja a pályán való fejlődés folyamatában, a kiegyensúlyozott munkában.

A kurzus keretében feldolgozandó témakörök, témák:

1. A nevelésszociológia helye a tudományok rendszerében. A nevelésszociológia, mint szakszociológia, neveléstudományi diszciplína.
2. Iskolázás és társadalmi igények. Oktatási expanzió.
3. Formális, non-formális és informális nevelés.
4. Az oktatás-nevelés társadalmi környezete. Társadalomszerkezet és mobilitás. Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke – és az oktatás.
5. A nevelés, mint bevezetés a társadalomba. A szocializáció alapfogalmai és mechanizmusai.

6. A családi nevelés és az iskolázás. A nevelés társadalmi tényezői. Család - érték - életmód. A család funkciói. A családi szocializáció és oktathatóság.
7. Az iskolai kudarc és az életesélyek kapcsolódása; a hátrányos helyzet problematikája.
8. Szelektív és komprehenzív modellek.
9. Az iskolai eredményesség kérdései és annak empirikus vizsgálata.
10. Csoport és szervezet. Az iskola, mint társadalmi szervezet. A szervezetek történeti formái. A szervezet-elmélet és szervezetenkutatás irányai az oktatásügyben.
11. Tanári feladatok, szerepek. A pedagógusszerep szociológiai jellemzői.
12. A jövő iskolája. Az élethosszig tanulás társadalmi következményi és az oktatásrendszer átalakulása. IKT az oktatásban.

Tanulásszervezés/folyamatszervezés sajátosságai:

A kurzus menete, az egyes foglalkozások jellege és ütemezésük:

A kurzus „A jövő iskolája” projekt keretében dolgozza fel a megadott tematikákat. A tanítás-tanulás társadalmi beágyazottságáról, valamint a különböző tanulási környezetekről szerzünk ismereteket és ezeket jövő orientált szemlélettel, csoportos projektmunkával alakítjuk át iskolakoncepciókká, fókuszban a vizuáliskultúra terület/tantárgy lehetőségeivel.

A hallgatók tennivalói, feladatai:

A hallgatók egyénileg és csapatokban is dolgoznak a kurzusvégi óra/projektterv kialakításán. A félév során minden csapat külön előadással is készül, amelynek témáját a fenti témakörök és a saját érzékenyítő koncepciójuk keresztmetszetében a kurzusvezetővel együtt határoznak meg és amelyben az egyének munkájának hozzájárulása is jól kimutatható kell legyen.

Preferált a témák interaktív feldolgozása, a hallgatótársak bevonása a tanítás-tanulási folyamatba.

A tanulás környezete: tanterem vagy online tanterem

(Online átállás esetén a kurzus célkitűzéseit külön pontosítjuk az adott helyzetnek megfelelően.

Értékelés:

(Több tanár és tanáronként külön értékelés esetén tanáronként megbontva)

Teljesítendő követelmények:

aktív órai jelenlét, részvétel kooperatív munkában és annak prezentálásában, írásbeli beadandó teljesítése, prezentációval kísért vizsga (beadandó és prezentálás)

Értékelés módja:

írásbeli beadandó: gyűjtés társadalmilag elkötelezett művészet és design témakörben + érzékenyítő óraterv elkészítése

szóbeli prezentálás: a beadott anyag problémaorientált prezentálása

Az értékelés szempontjai (mi mindent veszünk figyelembe az értékelésben):

Aktív részvétel az órákon,

3-nál nem több hiányzás

a kiadott írásbeli feladatok megállapodott határidőre teljesítése

évközi és évvégi prezentáció

Az érdemjegy kiszámítása (az egyes értékelt követelmények eredménye hogyan jelenik meg a végső érdemjegyben?)

Aktív részvétel az órákon 40%
írásbeli beadandó 30%
szóbeli prezentálás 30%

Kötelező irodalom:

dr. Nagy Mária, Keller Magdolna, Mogyorósi Zsolt, Tóth Tibor: A nevelés társadalmi alapjai, <http://www.ektf.hu/hefoppalyazat/nevtars/index.html>

Kozma Tamás 2001. *Bevezetés a nevelésszociológiába.*, Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

Meleg Csilla (szerk.) 1996. és 1999. *Iskola és társadalom I.-II.* Szöveggyűjtemény. Pécs JPTE.

Radó Péter 2017. *Az iskola jövője.* Noran Libro

Varga Aranka (szerk.) 2015. *A nevelésszociológia alapjai*
<http://mek.oszk.hu/14500/14566/14566.pdf>

Ajánlott irodalom:

Andor Mihály – Liskó Ilona 2000. Iskolaválasztás és mobilitás. *Iskolakultúra*, 2000. Pécs.

Bourdieu, Pierre 1978. *A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése.* Gondolat. Budapest

Forray R. Katalin: Romológia és nevelésszociológia In.: *Tananyagok a pedagógia szakos alapképzéshez* (szerk. Bárdossy- Forray-Kéri): letölthető az internetről: http://nti.btk.pte.hu/dogitamas/BHF_FILES/html/28Keri/html/index2.htm (2009.06.19)

Róbert Péter (szerk.) 1998. *A társadalmi mobilitás. Hagyományos és új megközelítések.* Új Mandátum Kiadó. Budapest

Somlai Péter 1997. *Szocializáció. A kulturális átörökítés és a társadalmi beilleszkedés folyamata.* Corvina, Budapest, 1997. 21 – 53. p. (Egyetemi Könyvtár)

Szabó Éva 2006. *Szeretettel és szigorral. Az iskolai nevelés problémái a szülők és a tanárok szemszögéből.* Akadémiai Kiadó.

Egyéb információk:

Máshol/korábban szerzett tudás elismerése/ validációs elv:

- nem adható felmentés a kurzuson való részvétel és teljesítés alól,
- felmentés adható egyes kompetenciák megszerzése, feladatok teljesítése alól,
- más, tevékenységgel egyes feladatok kiválthatók,
- teljes felmentés adható.

Tanórán kívüli konzultációs időpontok és helyszín:

egyéni egyeztetés alapján: benyeij@mome.hu